

INFORMACJA O LAUREATACH NAGRODY IM. KSIĘDZA STANISŁAWA MUSIAŁA SJ

Stefan Wilkanowicz (ur. 1924), katolicki intelektualista od kilkudziesięciu lat działający na rzecz pojednania chrześcijańsko-żydowskiego. To z jego inicjatywy jako prezesa krakowskiego KIK-u w 1970 r. odbyły się tzw. Rekolekcje oświęcimskie, będące próbą namysłu nad chrześcijańską odpowiedzialnością za Auschwitz. To dzięki niemu także, jako redaktorowi naczelnemu „Znaku”, w 1983 r. ukazał się 400-stronicowy numer miesięcznika poświęcony problematyce żydowskiej („Żydzi w Polsce i w świecie. Katolicyzm – judaizm”). Zeszyt ten, wydany w 40. rocznicę powstania w Getcie Warszawskim, odegrał ważną rolę w ożywieniu wrażliwości polskich katolików i obudzeniu ich pamięci. Kierowany przez Wilkanowicza „Znak” jeszcze nie raz zajmował się problematyką żydowską (np. nr 396-397/1988: „Żydzi, Polska, Chrześcijaństwo. Dziedzictwo i współczesność”, 419-420/1990: „Auschwitz po 50 latach”; 432/1991: „Judaizm. Szoa. Chrześcijaństwo”).

Zainteresowania i talenty Stefana Wilkanowicza zostały w 1989 r. dostrzeżone przez premiera Tadeusza Mazowieckiego, który mianował go nieformalnym pełnomocnikiem ds. rozwiązywania konfliktu wokół klasztoru karmelitanek w Oświęcimiu. Wilkanowicz przyczynił się do powstania Międzynarodowej Rady Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau (1990), przekształconej następnie w Międzynarodową Radę Oświęcimską (2000), której był do 2012 r. wiceprzewodniczącym. Z tego czasu warto odnotować zredagowaną przezeń książkę „Auschwitz. Konflikty i dialog” (Kraków 1998). Stefan Wilkanowicz nadal pełni funkcję przewodniczącego Rady Programowej Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście.

Po przejściu na emeryturę założył Fundację Kultury Chrześcijańskiej „Znak”, którą kieruje do dzisiaj. W jej ramach uruchomił internetowe „Forum: Żydzi-Polacy-Chrześcijanie”. Po 11 września 2001 r. zrozumiał jednak, że celem jego działania powinien być raczej dialog, do którego oprócz chrześcijan i Żydów należy zaprosić też wyznawców islamu. Tak powstało internetowe „Forum: Żydzi-Chrześcijanie-Muzułmanie”. Dzięki zaangażowaniu Wilkanowicza Polska Rada Chrześcijan i Żydów oraz Rada Wspólna Katolików i Muzułmanów ogłosiły m.in. wspólną Deklarację Europejską i Wezwanie do współodpowiedzialności za Ziemię Świętą.

Stefan Wilkanowicz jest laureatem m.in. Oświęcimskiej Nagrody Praw Człowieka (2005) oraz Nagrody Europejskiego Kongresu Żydów (2002), przyznawanej pionierom dialogu żydowsko-katolickiego w Europie.

Grupa Przyjaciół z Olkusza to przede wszystkim: Ireneusz Cieślik, Olgerd Dziechciarz, Krzysztof Kocjan i Dariusz Rozmus. Dzięki nim ukazało się kilka prac na temat Żydów olkuskich, opisano też dwa znajdujące się w mieście cmentarze żydowskie.

Grupa Przyjaciół ma charakter nieformalny, choć każdy z nagrodzonych wyraźnie kontynuuje działalność nieistniejącego już dziś – a założonego w drugiej połowie lat 90.

ubiegłego wieku – Olkuskiego Stowarzyszenia Kulturalnego „Brama”, którego kolejnymi prezesami byli Maciej Włodarczyk i Jerzy Roś. „Brama” organizowała w Olkuszu koncerty muzyki klezmerskiej, spotkania autorskie (np. z Szewachem Weisssem), prace porządkowe na cmentarzach żydowskich, ratowała macewy przed zniszczeniem, wydawała ważne książki.

Pierwsza monografia poświęcona olkuskim Żydom, autorstwa Kocjana, została opublikowana w 1997 r. Od tego czasu Olkusz dorobił się już sporej biblioteczki (co najmniej 9 tytułów), nie licząc artykułów w prasie. Oprócz tego – głównie staraniem Rozmusa – ukazały się (często zbiorowe) opracowania dokumentujące cmentarze żydowskie w Pilicy, Sławkowie i Dąbrowie Górniczej, Jaworznie i Będzinie. Cieślik i Kocjan z kolei przygotowali książkę o żydowskich mieszkańcach Wolbromia.

Z inicjatywy laureatów co roku w Olkuszu odbywa się marsz pamięci w rocznicę zagłady getta. Po raz pierwszy odbył się w r. 2006 – i był samotnym marszem Ireneusza Cieślika. Odtąd uczestniczy w nim coraz więcej osób, zaś w r. 2011 zainteresowała się nim społeczność Wolbromia – i dzięki temu także w tym mieście odbyły się obchody rocznicy likwidacji getta.

Warto również wiedzieć o podjętej przez członków Grupy inicjatywie przyznania Mosze Bergerowi, malarzowi urodzonemu w Olkuszu, honorowego obywatelstwa miasta (2011).

INFORMACJE O OSOBACH NOMINOWANYCH

Stanisław Krajewski, intelektualista, działacz polskiej społeczności żydowskiej, od lat zaangażowany w dialog chrześcijańsko-żydowski i polsko-żydowski, współtwórca i współprzewodniczący Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów. Sygnatariusz i popularyzator deklaracji „Dabru emet”. Autor wielu ważnych książek i artykułów, m.in. „Żydzi, judaizm, Polska” i „Tajemnica Izraela a tajemnica Kościoła”.

Ks. Romuald Jakub Weksler-Waszkiniel, katolicki ksiądz, który w 12. roku kapłaństwa dowiedział się, że jest Żydem ocalonym z Zagłady. Od tego czasu – mimo przeszkód i trudności – próbuje godzić swoje dwie tożsamości: żydowską i chrześcijańską. Sam o sobie mówi, że jest „Żydem od Jezusa”. Autor książki „Zgłębiając tajemnicę Kościoła”.

Adam Bartosz, dyrektor Muzeum Okręgowego w Tarnowie (1981-2012), emerytowany dyrektor Muzeum Regionalnego w Tarnowie, organizator w 1982 roku pierwszej w muzeach polskich (poza ŻIH-em i Starą Synagogą) wystawy poświęconej Żydom polskim. Inicjator i prezes Komitetu Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie. Autor wielu artykułów i książek nt. dziejów i kultury mniejszości narodowych, zwłaszcza społeczności żydowskiej i romskiej.

Ks. Wojciech Lemański, proboszcz parafii w Jasienicy (diec. warszawsko-praska), od lat działający na rzecz dialogu chrześcijańsko-żydowskiego i upamiętnienia

obecności Żydów w Polsce. Współinicjator (w Otwocku, gdzie pracował wcześniej) powstania Społecznego Komitetu Pamięci Żydów Otwockich i Karczewskich. Organizator comiesięcznych spotkań modlitewnych na terenie b. obozu zagłady w Treblince.